

Sastavio: Nikola Batušić
Uredila: mr. sc. Maja Šojat-Bikić

Bela Križna
Kronologija

1896.

26. listopada rođena je u Senju *Leposava Kangrga*, kćerka pravoslavca Milana Kangrge, poštanskoga službenika i katolkinje Kate Vuksan. Krštena je u pravoslavnoj crkvi.

1898.

Obitelj Kangrga seli u Zagreb, gdje otac Milan dobiva mjesto brzojavnoga pristava.

1899.

22. veljače u Senju *Leposava* je izbrisana iz *grčko-istočne* matice krštenih i *naknadno* upisana u *rimokatoličku*.

1903.

Leposava Kangrga počinje u Zagrebu pohađati *Autonomnu srpsku obospolnu pučku školu* (nalazila se na mjestu nekadašnje neugledne zgrade na Preradovićevu trgu gdje danas stoji palača s

kinom *Zagreb*). Već je u osnovnoj školi *Leposava* preimenovana u *Bela*. Nije pouzdano utvrđeno je li do promjene imena došlo prijevodom njezinoga krsnog imena na talijanski jezik - *Leposava* u *Bela* (ispravno bi u tom slučaju bilo *Bella*, tj. *Lijepa*), ili je novo ime izvedeno iz ekavskoga roditeljskog hipokoristika *Bela* (tj. *bijela* – plave kose i svijetle puti) kakva je *Leposava* odista i bila.

1907.

Počinje pohađati *Evangeličku djevojačku školu* u Zagrebu (Gundulićeva 28) u kojoj, uz ostale predmete, uči njemački i francuski. U kasnijim je autobiografskim izjavama uvijek isticala kako govori i piše njemački, a služi se francuskim, što je, prema svjedočenju suvremenika, odgovaralo istini.

1908.

Pohađa *Glazbenu školu Hrvatskoga glazbenog zavoda* upisujući glasovir kao glavni, a solo-pjevanje kao sporedni predmet. Mimiku i recitaciju, prvo Belino praktično upoznavanje s glumačkom umjetnošću, predavala joj je glumica i pjevačica Micika Freudenreich. Zbog prvih simptoma sušice višekratno prekida školovanje i boravi na oporavku kod djeda s majčine strane, imućnoga trgovca i zemljoposjednika u Otočcu.

1909.

Za ljetnoga odmora, vojni gojenac u Pečuhu Miroslav Krleža posjećuje s društvom u Otočcu sudruga iz kadetske škole Danu Vuksana, Belina ujaka. Krleža je tada prvi put zapazio Belu.

1910 - 1911.

Dva susreta Bele Kangrge i Miroslava Krleže u prigodi Krležinih posjeta u Zagrebu Belinom ujaku Dani Vuksanu u Đorđićevoj ulici 16. Na vrpci Krležina vijenca žutih ruža koji će 1981. prekriti Belin lijes, bit će zapisane ove riječi: *Posljednji pozdrav iz GJ 16, Tvoj MK. Sigla GJ 16 (Gjorgjićeva, tj. Đorđićeva 16)* bit će godinama šifra u mnogobrojnim međusobnim pismima i porukama Miroslava i Bele.

1914 - 1919.

Školovanje s prekidima zbog rata i bolesti pluća na *Učiteljskoj školi* u Zagrebu (Medulićeva 33).

1917.

Od jeseni, pretpostavlja se upravo od Belina rođendana, započinje ljubavna veza između Bele Kangrge i Miroslava Krleže.

1918.

19. listopada u Samoboru, u gostionici *Lavica*, prvi amaterski glumački nastup s družinom *Samoborskoga kazališta*, sastavljenom od članova iz Samobora i Zagreba. Uloga *Olge* u drami *Za srećom* S. Przybyszewskoga.

1919.

27. lipnja izdana joj je svjedodžba zrelosti čime je postala kvalificirana *učiteljica pučkih škola*.

14. studenoga udala se u zagrebačkoj crkvi sv. Blaža za književnika Miroslava Krležu.

1. prosinca *Dekretom Povjereništva za prosvjetu i vjere u Hrvatskoj i Slavoniji* imenovana *privremenom učiteljicom niže pučke škole* u Dugoj Rijeci pokraj Ludbrega. Zbog bolesti nije mogla odmah preuzeti dužnost.

1920.

U kolovozu odlazi sa suprugom u Dugu Rijeku gdje kao učiteljica ostaje do ljeta 1921, kada zbog ponovne pojave plućne bolesti napušta službu i definitivno seli u Zagreb.

1924.

24. travnja *pridijeljena* po vlastitoj molbi, još uvijek kao *namjesna učiteljica*, na rad *Kraljevskoj sveučilišnoj biblioteci* u Zagrebu. Nastupila dužnost 7. svibnja.

1927.

7. lipnja postavljena na položaj *arhivskoga činovnika* pri *Univerzitetskoj biblioteci* u Zagrebu.

1928.

5. srpnja audicija za *angažman* u *Narodnom kazalištu* u Zagrebu. Uloga Kraljice Marie–Aimée u drami *Diktator* J. Romainsa. Na temelju uspjeha audicije kazališna joj uprava povjerava ulogu barunice Castelli u novoj drami Miroslava Krleže koja će se izvesti iduće sezone. Istodobno joj je u *Sveučilišnoj biblioteci* odobren dvomjesečni dopust kako bi redovito mogla sudjelovati na pokusima.

24. prosinca, na Badnjak, Krleža posvećuje *Beli Pjesmu starinskoga ormara*.

1929.

15. siječnja dodijeljena kao službenica *Sveučilišne biblioteke* zagrebačkom kazalištu kao *privremni član*.

14. veljače praizvedba Krležine drame *Gospoda Glembajevi*. Bela Krleža debitira u profesionalnom kazalištu kao barunica Castelli, ulogom koju će interpretirati u

različitim režijama sve do sredine šezdesetih godina.

12. ožujka produljen joj je *privremeni* rad u kazalištu.

11. svibnja nastupa u Beogradu kao barunica Castelli na tamošnjoj premijeri, zamijenivši oboljelu Zlatu Markovac. Do svršetka sezone istu ulogu igra usporedno u Zagrebu i Beogradu.

11. lipnja postavljena za *izvanrednog člana Narodnoga kazališta u Zagrebu, s honorarom koji će se određivati za svaku odigranu ulogu*. Članicom prve hrvatske nacionalne kuće odstat će bez prekida, sve do umirovljenja 1966, dakle punih trideset i sedam godina.

17. listopada položila stručni ispit u *Sveučilišnoj biblioteci* i time *iz pripravne prešla u pomoćnu grupu činovnika*.

26. prosinca Anđa u komediji P. Petrovića Pecije *3:1 (Kazalište u Tuškancu, tadanja druga pozornica Narodnoga kazališta)*.

1930.

11. siječnja promaknuta u zvanje *pisara* u *Sveučilišnoj biblioteci*.

1. veljače angažirana kao *privremena članica* zagrebačkoga *Narodnog kazališta*.

3. veljače Barbara u komediji S. Maughama *Constance* (prvi nastup na pozornici *Maloga kazališta* u Frankopanskoj ulici otvorenoga 1929., danas *Dramsko kazalište Gavella*).

12. travnja Melita na praizvedbi Krležine *Lede*.

8. studenoga postaje stalnom članicom dramskoga ansambla *Narodnoga kazališta* (danas *Hrvatskoga narodnog kazališta*) u Zagrebu.

1931.

Nastupa u niz manjih uloga, uglavnom u komediografskom repertoaru. Zajedno s B. Kraljevom, P. Milanovom, E. Dragman, J.

Laurenčićem, B. Tepavcem i dr., nalazi se među osnivačima lijevo usmjerenoga *Dramskog studija* unutar *Narodnoga kazališta* koji je raspušten s političkih razloga 1933.

1932.

Uloge u dramama Euripid-Hofmannsthala, Beaumarchaisa, Brucknera i Moličrea bez većega odjeka kod kritike i publike. Uskočila umjesto Milice Mihičić u ulogu Madeleine Petrovne (Krleža *U agoniji*), što će kasnije postati jednom od njezinih ponajboljih interpretacija.

15. ožujka Désirée u Brucknerovoj drami *Bolest mladosti* u izvedbi *Dramskoga studija*. U ljeti se susreće s Krležom u Parizu kamo je on doputovao iz Poljske.

1933.

29. travnja Spirinica u Nušićevoj komediji *Narodni poslanik*.

1934-1935.

Brojne manje uloge gdje se Bela Krleža napose ističe u komediografskom (Sarka u Nušićevoj *Ožalošćenju porodici* i Spasička u Nušićevoj komediji *Ujež*) te tzv. *salonskom* repertoaru.

1937.

Putuje u ljeti sa suprugom u Veneciju, Firenzu i Pisu.

1938.

13. svibnja Anđa u Nušićevu *Sumnjivom licu*.

1939.

10. veljače Jelička u Nušićevoj *Protekciji*,
20. studenoga Anisija u Tolstojevoj *Moći tmine*.

1940.

24. studenoga Soka u *Povratku Zlate Kolarić Kišur*.

1941.

13. travnja uhićena zajedno s još nekoliko članova kazališta pravoslavne vjere, među kojima je bilo i ruskih balerina. Ubrzo su svi pušteni na slobodu, a već od 21. travnja nastupa u starim i novim ulogama. Tijekom NDH Bela je neprekinuto djelovala u zagrebačkom kazalištu i dobivala, uglavnom, vrlo pohvalne kritike.

15. studenoga Jela u Budak-Strozzijevu *Ognjištu*.

1943.

31. ožujka Marta u Goetheovu *Faustu*.

1944.

18. ožujka Gospođa Đurković u drami F. Herczega *Kćeri gospođe Đurković*, a 23. prosinca kao Kitty Warren u drami G. B. Shawa *Zanat gospođe Warren*.

1945.

28. travnja Prudence u *Gospođi s kamelijama* A. Dumasa – sina. Posljednja premijera u NDH.

1946.

26. siječnja Sida u komediji S. Sremca *Pop Ćira i pop Spira*, 17. listopada barunica Castelli u novoj režiji *Gospode Glembajevih*.

1948.

Republička nagrada za ulogu Elvire u komediji J. Horvata *Prst pred nosom*.

1949.

21. veljače Frosine u Molièreovoj komediji *Škrtac*.

1950.

Regina Giddens u drami *Male lisice* L. Hellman. Uz obnovljenu Kitty iz Shawova *Zanata gospođe Warren*, ova uloga definitivno ustoličuje Belu Krležu među nacionalne dramske prvakinja.

1952.

23. ožujka Amalija u drami *Milijunaški Napulj* E. de Filippa.

4. lipnja zajedno s ostalim članovima kazališta, potpisuje izjavu kako od 1941. do 1945. nije bila u “neprijateljskim vojnim formacijama niti političkim ustanovama”.

8. listopada veliki uspjeh kao Majka u drami T. Williamsa *Staklena menažerija*.

1953.

11. travnja Klara u Krležinoj *Ledi*.

1954.

23. studenoga Gospođa Vang u Hsiungovoj drami *Gospođa Biserna rijeka*.

1955.

5. veljače Carlotta u drami G. S. Kaufmana i E. Ferber *Večera u osam*.

1956.

5. travnja Alexandre u Anouilhovoj *Colombe*.

1957.

19. studenoga Rose u drami L. Hellman *Jesenji vrt*.

1958.

4. travnja Gospođa Pernelle u Molièreovoj komediji *Tartuffe*.

1959.

18. travnja Claire u Dürrenmattovoj tragikomediji *Posjet stare dame*.

28. prosinca Livija Ancila i Klara Anita u Krležinu *Areteju*.

1960.

24. studenoga barunica Castelli u novoj režiji *Gospode Glembajevih*, a u prigodi proslave 100. obljetnice HNK u Zagrebu.

1961.

20. prosinca Gospođa Clandon u Shawovoj komediji *Nikad se ne zna*.

1963.

5. prosinca Aurélie u Giraudouxovoj *Ludakinji iz Chailleta*.

1964.

20. siječnja Atujeva u *Svadbi Krečinskoga*
A. V. Suhovo-Kobyлина.

9. listopada u istoj se ulozi posljednji put
pojavila na pozornici.

1966.

31. kolovoza umirovljena.

1973.

Državna *Nagrada Vladimir Nazor* za
životno djelo.

1979.

U studenome na Smotri profesionalnih
kazališta Hrvatske u Slavonskome Brodu
dobiva posebno priznanje.

1981.

23. travnja umrla u Zagrebu u današnjoj
bolnici *Milosrdnih sestara* u Vinogradskoj
ulici. Pokopana 25. travnja na zagrebačkom
grobљу Mirogoj, nakon što je toga dana
ujutro lijes s njezinim posmrtnim ostacima
bio izložen u vestibulu *Hrvatskoga*
narodnog kazališta. Među brojnim
izrečenim nadgrobљima ističe se ono
književnika Marijana Matkovića. Lijes Bele
Krleže bio je privremeno položen u grobnicu
u četvrtoj kupoli sjevernih arkada, budući da
grobnica Miroslava Krleže u to vrijeme još
nije bila dovršena. Kada je gradnja
obiteljske grobnice okončana, Belin je lijes
9. studenoga prenijet u nju. Tamo će, 4.
siječnja 1982. u prvoj aleji desno, odmah iza
crkve Krista Kralja, dočekati mrtvo tijelo
svoga supruga Miroslava.

Sastavio Nikola Batušić

Bela Krleža s majkom Katarinom Vuksan

